

MAATSCHAPPIJ TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN, organisatie voor volksontwikkelingswerk, gesticht door de doopsgezinde predikant Jan Nieuwenhuyzen te Monnikendam in 1784. Is nog steeds actief in Nederland.

Opzet van het Nut was de ethische en maatschappelijke denkbeelden van de Verlichting te verbreiden. Hierdoor kwam het al vroeg in botsing met het positieve christendom en werd het de voorvechter van de neutraliteitsgedachte. Het werd dan ook door katholieken en gelovige protestanten ge-

woonlijk krachtig bestreden.

Het wijdde van zijn stichting af grote aandacht aan de verbetering van het onderwijs en had een belangrijke invloed op de totstandkoming van de Nederlandse onderwijswetgeving in 1806 en '48.

In de periode 1815-'30 strekte het zijn werking ook uit over de zuidelijke provincies. Er waren afdelingen van de Maatschappij te Antwerpen, Bredene, Brugge, Brussel, Dendermonde, Diksmuide, Gent, Ieper, Leuven, Namen, Nieuwpoort, Oostende, Tielt, Tongeren. Hoewel de Maatschappij er dezelfde middelen wilde gebruiken als in het noorden - oprichting van bibliotheken, het houden van voordrachten, oprichting van scholen voor behoeftigen en volwassenen, zorg voor kleuterscholen en kinderkribben, caritatieve activiteiten - liep haar actie in het zuiden op een mislukking uit.

Slechts zeer weinig Belgen werden lid. Door de clerus werd het Nut heftig bestreden. Toch zijn de afdelingen van het Nut in Vlaanderen de eerste uitingen van een doelbewust streven naar volksopleiding geweest.

LITERATUUR : P.H. Ritter jr, *Het Nut in België*, in *Nuts-werk* (oktober 1916, p. 2-4 en november-december 1916, p. 21-24); - *Gedenkboek ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen* (1934); - H. Craandijk, *Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Rede uitgesproken ter gelegenheid van het 175-jarig bestaan op 14 november 1959* (z.j.); - R. Roels, *Historisch overzicht van het volksontwikkelingswerk in Vlaanderen* (1971).

JORIS DE DEURWAERDER